

В нашей стране, как и в странах бывшего советского союза, брачный договор широкого распространения не нашел. Причины этого заключаются в менталитете, правосознании, как составной части правовой культуры людей. В сознании белорусов бытует мнение, что брак должен быть построен на любви, а заключение брачного договора представляется, как заключение брака «по расчету», что является неприемлемым.

В то время как, в странах Западной Европы брачный договор — это способ обеспечения своего будущего и будущего своих детей. Ведь, если подумать, любовь не вечна, она не будет продолжаться всю совместную жизнь. Первые чувства со временем перерастут в другие: взаимной симпатии, взаимоуважения, сопереживания, взаимопомощи.

А.І. Грыццына
БДУ (Мінск)

ПРЫХІЛЬНІКІ І ПРАЦЬЎНІКІ БЕРАСЦЕЙСКОЙ ЦАРКОЎНАЙ УНІІ

1. У 1569 г. згодна з актам Люблінскай уніі была створана канфедэратыўная дзяржава — Рэч Паспалітая, якая аб'яднала Вялікае княства Літоўскае і Польшчу, але ў канцы 16 ст. яна апынулася ў цяжкім становішчы: знешняя агрэсія суседніх краін спалучалася з унутрыпалітычнымі спрэчкамі і канфесійнай барацьбой. На землях ВКЛ пачаў узмацняцца ўплыў каталіцтва, бо органы дзяржаўнага кіравання былі цесна звязаны з царкоўнай адміністрацыяй і духавенствам, а палякі, якія з'яўляліся католікамі па веравызнанню, імкнуліся захапіць уладу, не дапускаючы на высокія дзяржаўныя пасады іншаверцаў. І гэтая дыскрымінацыя была афіцыйна замацавана ў юрыдычна-прававых актах, напрыклад, у Гарадзельскай уніі 1413 г. Хоць абмежаванне праваслаўных у правах было потым скасавана асобнымі граматамі 1432, 1434 і 1563 гг., на практыцы роля каталіцкага духавенства не змяншалася. У 1573 г. канфесійная барацьба ўнутры дзяржавы ўжо пагражала крывавымі бойкамі і ўрад прыняў закон "Аб захаванні ў міры усіх грамадзян з боку рознага разумення і ўжывання набажэнства хрысціянскага", але з яго прыняццем адносіны у грамадстве не паляпшыліся. Каталіцкае духавенства ўзмацніла свой контррэфармацыйны рух, а маскоўскія патрыярхі і цары збіраліся захапіць Беларусь і Украіну, выкарыстоўваючы праваслаўную веру нашых продкаў. Рэлігійныя спрэчкі ахапілі ўвесь народ. Тады частка грамадства прапанавала сваю ідэю аб магчымасці выхаду са стану рэлігійнай варожасці — новую веру, якая б ізноў аб'яднала праваслаўных і католікаў. Дзеля гэтага у лістападзе 1595 г. адбыліся

БДЭУ. Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт. Бібліятэка.

БГЭУ. Белорусский государственный экономический университет. Библиотека.°.

BSEU. Belarus State Economic University. Library.

І. Пацей і К. Тарлецкі прыехалі ў Рым на перамовы з рымскай курыяй і Папам Рымскім. 23 снежня 1595 г. Папа Рымскі блаславіў ідэю уніі, а ў студзені 1596 г. ён паставіў свой подпіс, унёсшы пэўныя карэктывы ва уніяцкі дагавор.

Ідэя уніі канчаткова ажыццявілася ў 1596 годзе на Берасцейскім царкоўным саборы. 9 кастрычніка архіепіскап полацкі Рыгор у царкве Св. Міколы ўрачыста прачытаў тэкст уніі, абвясціўшы гэтым пастанову сабора. Берасцейская царкоўная унія юрыдычна замацавала аб'яднанне каталіцкай і праваслаўнай цэркваў Рэчы Паспалітай у адну уніяцкую царкву на аснове кампрамісаў паміж імі. Згодна з палажэннямі Берасцейскай царкоўнай уніі, прадугледжвалася захаванне абрадаў богаслужэння грэка-праваслаўнай царквы, новыя правы і прывілеі для уніяцкага духавенства, магчымасць уніяцкіх Папаў мець свае сем'і. Але прызнавалася вяршэнства Папы Рымскага, у царкоўных дагматах — зыходжанне Святога духа не толькі ад Бога-Айца, але і ад Бога-Сына (каталіцкі дагмат).

2. Ідэя Берасцейскай уніі была прагрэсіўнай, і таму яна з пачатку зараджэння выклікала вострую палеміку. Прапагандыстамі і ідэолагамі яе выступілі П. Скарга, К. Тарлецкі, І. Пацей, І. Кунцэвіч. Супраць уніі выступілі М. Сматрыцкі, А. Філіповіч, Х. Філалет, К. Астрожскі.

П. Скарга лічыў, што з прыняццем царкоўнага саюзу будуць створаны ўмовы для развіцця навукі і асветы для народа і гэта прывядзе да знікнення рэлігійнай варожасці; праваслаўная шляхта атрымае большыя правы, дзяржава замацуе сваю маналітнасць і набудзе палітычную магутнасць. І. Пацей імкнуўся даказаць, што паміж каталіцкім і праваслаўным веравызнаннямі існуе толькі ўяўная розніца, выкліканая прапагандніцкай дзейнасцю невукаў, не дасведчаных у справах царквы і гісторыі яе развіцця.

Праваслаўныя брацтвы і прапагандысты рэфармацыйнага руху выступілі супраць уніі. М. Сматрыцкі лічыў, што ўсе народы Рэчы Паспалітай павінны мець роўныя правы з польскім народам; што спроба змяніць веру гэта імкненне знішчыць народ, а імкненне знішчыць народ — вар'яцтва. Прычыны заключэння уніі Сматрыцкі бачыў у маральным разлажэнні духавенства. Х. Філалет у знак пратэсту супраць прыняцця уніі, а таксама ў адказ на кнігі І. Пацэя і П. Скаргі выступіў у друку з кнігай "Апокрысіс...", у якой, абапіраючыся на факты, даказваў, што гэты рэлігійны саюз католікаў і праваслаўных абумоўлены перш за ўсё зямнымі інтарэсамі: жаданнем дамагацца матэрыяльных выгод і высокіх дзяржаўных пасадаў, рэлігійных прывілеяў і палітычных правоў. А. Філіповіч, не распачынаючы дыскусій наконт царкоўна-дагматычнага багаслоўя, бачыў у уніі прычыну парушэння агульнапрынятых законаў як у свецкім, так і ў духоўным жыцці народа.